

Groot onderhoud grassportvelden is topsport

Cees Kortekaas over de Haagse aanpak

Ieder jaar weer is het groot onderhoud van grassportvelden een race tegen de klok. Het is een race die een strakke planning vraagt, want in een periode van 8-12 weken moeten de velden weer terug in (top)conditie worden gebracht. Snelheid is geboden om geen kostbare groeidagen te verliezen. Immers, in de hete zomerweken ligt het accent sterker op het in leven houden dan op het verbeteren van de grasmat. De situatie ter plaatse en de persoonlijke voorkeur bepalen de werkwijze. In dit artikel vertelt Cees Kortekaas over de aanpak van het groot onderhoud in de gemeente Den Haag. Hij is hoofd uitvoering buitensport bij de Gemeente Den Haag.

Auteur: Eric Bals *)

Afrekenen met straatgras

Er wordt een uiterst strakke planning gehanteerd bij het groot onderhoud aan de 120 sportvelden die de gemeente Den Haag rijk is. Afhankelijk van de grasbezetting en graskwaliteit worden de grasmatten kort gemaaid, geverticuteerd of met een Field Top Maker bewerkt. De Field Top Maker geniet hierbij de voorkeur. De hoge afvoerkosten (circa 26,50 euro per kubieke meter) van het materiaal dat uit de grasmat wordt 'gekamd' bij verticuteren of er vanaf wordt geschild met de Field Top Maker, zorgen ervoor dat ook de gemeente Den Haag keuzes moet maken bij de start van het groot onderhoud. De grootste kwelgeest is ook in Den Haag het agressieve straatgras. Dit onkruidgras concurreert de goede grassen onder gunstige groeiomstandigheden weg, maar weet zich tijdens strenge winters en intensief gebruik niet te handhaven. "Vrijwel alle velden in Nederland die ouder zijn dan vier jaar bevatten 40% of meer *Poa annua*", aldus Kortekaas. Dit is de reden dat de toplaag van alle velden in Den Haag om de vier tot vijf jaar wordt

Zandliniaal. Door gedroogd verschalingszand te vergelijken met de verschillende korrelgrootte-verdelingen die in een zandliniaal bijeen zijn gebracht, kiest Kortekaas gericht het gewenste zand voor elk veld om de toplaag te verschralen.

"Geschikt verschalingsmateriaal maakt een knarsend geluid wanneer je het tussen je vingers wrijft"

Dressen om het veld tonrond te slepen is eerder uitzondering dan regel.

gerenoveerd. Nadat de grasmat bij zo'n topveldrenovatie met een pulverfrees volledig is stukgeslagen, wordt de toplaag gespuit. Dat gebeurt tot een diepte van 20-25 centimeter. De bodem wordt spoor aan spoor aangereden, gekilverd en vervolgens ingezaaid.

Bezanden

Een gegeven is dat de velden 4-5% humus bevatten. Dat is 1% hoger dan de norm van 3-4%. Toch worden er slechts enkele velden verschaald tijdens het groot onderhoud. "Een iets hoger percentage organische stof is zeker in de rustperiode gunstig in verband met het stikstofleverend vermogen en de stabiliteit van de toplaag", aldus het hoofd van de uitvoering. Zolang het percentage fijne delen (lutum en leem) bij een hoger organische-stofpercentage maar voldoende laag is (8-10% is de norm) blijkt dat dit in de praktijk nauwelijks tot problemen leidt, zeker wanneer de textuur van de toplaag voldoende grof is. Bij het verschralen van de toplaag wordt, afhankelijk van het type veld, zand met een mediaan van 350-420 µ gebruikt. Deze zandmediaan wordt met een zandliniaal gecontroleerd (zie foto). Het bezanden is overigens een onderhoudsmaatregel die men met name in het najaar toepast om de velden voldoende stroef te houden.

Dressen

De velden in Den Haag liggen, een enkel veld uitgezonderd, alle behoorlijk strak onder profiel. Dressen om het veld terug tonrond te kunnen

slepen is dan ook eerder uitzondering dan regel. Cees Kortekaas: "Door de trainingsvelden regelmatig te slepen, zorgen we ervoor dat we de velden vlak houden. Wanneer er onvoldoende grond aanwezig is om uitgespeelde stukken uit te kunnen vullen, koro-dresser we de velden eerst om grond aan de oppervlakte te krijgen. In geval van hardnekkigere problemen, vullen we eerst uitgespeelde plekken op alvorens we met de koro-dresser aan de gang gaan."

Beluchten

Ongeveer drie tot vier weken na het doorzaaien worden de velden voor het eerste belucht door deze te prikken met een vertidrain met dunne pennetjes (diameter van 8 of 12 mm en 18-20 cm lengte), zo vertelt de enthousiaste terreinbeheerder van de gemeente Den Haag.

Doelgebieden

Het aantal velden met uitgespeelde, kale doelgebieden is op twee handen te tellen. Alleen kaal gespeelde doelgebieden worden in de gemeente Den Haag apart losgemaakt. Nadat deze met dressgrond zijn uitgevuld, worden ze gespuit en met een rol of wiel aan wiel vastgereden.

Doorzaaien

Cees Kortekaas geeft de voorkeur aan een mengsel van 80% rietzwengras in combinatie met 20% Engels raaigras. Met dit mengsel is het mogelijk een stugge, harde en standvastige mat te kweken. "De graszaadbedrijven hebben in hun

veredelingsprogramma's het voorbije decennium te veel de nadruk op groeisnelheid gelegd. Er is te weinig gekeken naar de mogelijkheden van minder bekende grassoorten. Het is voor mij dan ook onbegrijpelijk dat rietzwengras geen plaats heeft gekregen in het onafhankelijke rassenonderzoek van Plantum (branchevereniging van graszaadbedrijven)", aldus Kortekaas.

Bemesting

Vanwege de continue zorg en aandacht die de velden in Den Haag krijgen, preferert Kortekaas het gebruik van snel opneembare meststoffen. Na de winter wordt in de benodigde voeding voorzien door 23-23-0 te strooien. Het ammoniumfosfaat zorgt ervoor dat het gras naast de nodige stikstof relatief snel over voldoende fosfaat kan beschikken om een snelle wortelgroei te bevorderen. Maar Cees Kortekaas schuwt experimenten niet: "Daarna hebben we dit jaar als proef op alle sportvelden een gecoate meststof gestrooid met een werkingsduur van drie maanden. Hiermee is er, als het goed is, voldoende voeding aanwezig tot aan het groot onderhoud, daarna strooien we nog tweemaal 12-10-18 en in half november strooien we de winterbemesting."

Nazorg:

Tijdens de hete zomermaanden maait men het gras op 4-5 centimeter. Deze extra graslengte zorgt ervoor dat de grasplant 'beter in staat is te koelen'. Enkele weken voor het speelseizoen wordt de maaihoogte met een 0,5 cm per week

Vertidrainen met holle pijpen.

Volgens Cees Kortekaas, hoofd uitvoering buitensport bij de gemeente Den Haag is het een gegeven dat zijn velden 4-5% humus bevatten.

verlaagd tot de gewenste maaihoogte van 3,5 centimeter is bereikt. Wanneer na enkele maai-beurten de doorgezaaide grasmat is dichtgelopen, wordt deze om de drie tot vier weken licht geverticuteerd of gekriebeld. "Met name straatgras heeft er het meest van te lijden wanneer je de grasmat op deze manier pest", aldus Cees Kortekaas. Daarnaast zorgt het regelmatig verticuten ervoor dat de grasmat voldoende open blijft zodat de assimilatiecapaciteit - aanmaak van suikers - van het groene gras optimaal wordt benut. Het verticutenen doet men in Den Haag met een STH-verticuteermachine. De machine, die de gemeente samen met de leverancier verbouwde, kan tot een diepte van maar liefst 7 centimeter diep verticutenen. Vooral bij het verticutenen in de grasgroei maand september en bij aanvang van het groot onderhoud is dit uiterst nuttig. Het zet de doorgesneden stolonen (ondergrondse worteluitlopers van het rietzwenkgras) immers aan tot extra horizontale ondergrondse wortelvorming.

Beregemen

Het beregemen doet de gemeente Den Haag in eigen beheer. Het moment waarop men daarmee start, wordt bepaald op basis van referentieniveaus, praktisch inzicht en met behulp van een bodemvochtmeter. In de praktijk gaan Kortekaas en zijn collega's meestal pas beregemen wanneer het gras niet uit zichzelf opveert als je er met je voet op gaat staan. Bij een gesloten grasmat beregemen men gemiddeld 20 – 25 mm per keer,

afhankelijk van het type veld.

Lijnen uitzetten

Cees Kortekaas is van mening dat het voor de eerste keer uitzetten van de lijnen zo'n secuur werkje is, dat je dit niet aan vrijwilligers mag en kunt overlaten: "Wanneer je dat aan goedbedoelende vrijwilligers overlaat, loop je het risico dat zij op een middag een totaal verkeerde veldafmeting maken", aldus Kortekaas. Bij het uitzetten maakt hij geen gebruik van een groeiremmer. De belijningsverf is van een dermate hoge kwaliteit, dat dit niet nodig is. Bovendien is een lijn die gelijk is aan de grashoogte beter zichtbaar. Het belijnen gedurende het seizoen en het ophangen en verwijderen van de netten zijn de enige activiteiten die de gemeente Den Haag de verenigingen zelf laat doen. "Meer kun je echt niet uit handen geven, omdat het de verenigingen eenvoudigweg ontbreekt aan voldoende betrokken vrijwilligers", verklaart Kortekaas.

* Auteur Eric Bals/PUURGRAS is adviseur bij de aanleg en het onderhoud van grasvelden